

دگر گونی خاورمیانه

در مخفی گاه های چریکی کردستان

تنش در کردستان عراق بسیار تند است. خطر دخالت گسترده ترکیه علیه رزمندگان حزب کارگران ترکیه (پ کا کا) این منطقه را تهدید می کند. با یک کانون دیگر بی ثباتی در این منطقه پارچه پارچه مواجهیم. اما مردان و زنانی که در راه تحقق رویای دیرین نوزائی کردستان، برای مرگ آماده اند، کیستند؟

داربست خاکی رنگ با تورهای استتار، سایبانی چوبی را مخفی کرده است. مسلسل های کلاشینکوف را بی توجه آویزان کرده اند. در زیر این پناهگاه که معلوم است سرهم شده است، میزی قرار دارد. روی آن چای، سبزیجات، گوشت و میوه چیده اند. به افتخار ما نوعی مهمانی خوش آمد گوئی ترتیب داده اند. پس از ده ساعت پیاده روی از اربیل، پایتخت منطقه تحت حاکمیت کردستان عراق به مخفی گاه رسیدیم. یک روز کامل، زیر گرمای داغ تابستانی راه پیمائی کردیم. مسیر ما برای رسیدن به این منطقه خشک و کوهستانی واقع در منتهی علیه شمالی عراق، در امتداد مرزهای ایران و ترکیه، کوره راه پایان نیافتنی ناهمواری بود. در طول راه، آن سوی رواندوز، سدهای بازرسی حکومت کرد عراق دیگر وجود ندارد. موقعی که به این ناحیه بینابینی به وسعت سیصدوپنجاه کیلومتر مربع نزدیک مرز ترکیه می رسیدیم، لباس ها متفاوتند. نیروهای مسلح حزب کارگران ترکیه (پ کا کا) این ناحیه را کنترل می کنند.

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

این عقب نشینی استراتژیکی پیشمرگه های آرمان کرد امر تازه ای نیست. از همان سال ۱۹۸۴، در حالی که جدائی طلبان پ کا کا مبارزه مسلحانه علیه دولت ترکیه را آغاز کردند، مبارزان را به این محل اعزام می کردند تا نیروی ذخیره داشته باشند. اردوگاه ها در کوهستان مستقر می شوند و رهبران حزب که بسیاری در پایگاه های فلسطینی در جنوب لبنان در کنار چریک های یاسر عرفات آموزش دیده اند، برای سازماندهی پایگاه های پشت جبهه به این منطقه می آیند. اما جنگ چریکی بویژه در آن سوی مرز در منطقه کرد نشین جنوب شرقی ترکیه رخ می دهد. در جریان سال های ۱۹۹۰-۱۹۸۰ تنها رزمندگانی که در معرض خطر بودند به عراق اعزام می شدند. زیرا که رسالت اصلی این ناحیه تعلیم نظامی و سیاسی کادرهائی است که باید پس از بازگشت به ترکیه، سلاح بردست از مبارزه استقلال طلبانه کردستان آناتولی دفاع کنند.

پس از مرگ تورگوت اوزال رئیس جمهوری ترکیه در سال ۱۹۹۳، داده ها تغییر کرد. اوزال موافق با قانونی شدن پ کا کا بود. امید به یافتن راه حلی از طریق مذاکره با دولت آنکارا فرو می ریزد. یک سال بعد، مصونیت پارلمانی نمایندگان را لغو کردند که نام شان در روی فهرست نامزدان اولین حزب طرفدار کردها، حزب کار مردم (HEP) قرار داشت. در فوریه ۱۹۹۹، دبیرکل حزب کارگران ترکیه، عبدالله اوجالان دستگیر و در جزیره ایمرالی (ترکیه) زندانی شد. (۱) از همان نخستین ماه های زندان، او برای پایان دادن به مبارزه مسلحانه فراخوان داد. هدف این فراخوان، تقدم «تغییر شکل دموکراتیک» ترکیه از راه مذاکره بر سر حل «مسئله کرد» با مقامات آنکارا بود.

از رزمندگان حزب کارگران ترکیه (پ کا کا) دعوت شد تا با اسلحه خود به کوهستان های عراق بروند. در سال ۲۰۰۲، حزب با تغییر نام به کنگره برای آزادی و دموکراسی در کردستان (کادک) تبدیل شد. استناد به مارکسیسم-لنینیسم، برداشتی که آمیزه ای از مبارزه طبقاتی و ناسیونالیسم بود، کنار گذاشته شد. (۲) نشانه این تحول قانون طلبانه، ایجاد حزب طرفدار کرد موسوم به «ترکیه دموکراتیک» (DTP)

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

(است که در سال ۲۰۰۵ تاسیس شد. این حزب که از ائتلاف صفت «تروریستی» به حزب کارگران کردستان خودداری می کند، در انتخابات ژوئیه ۲۰۰۷ بیست کرسی در مجلس آنکارا بدست آورد. از سوی دیگر، قریب به سه هزار و پانصد پیشمرگه حزب کارگران کردستان پ کا کا بصورت دخیره در پشت جبهه شمالی در عراق بسر می برند. دو هزار رزمنده به مبارزه مخفی در ترکیه ادامه می دهند.

از ماه فوریه، ترک ها هزاران سرباز را در مرز مستقر کرده اند

در اوت ۲۰۰۷، از میان ده ها جنگجویی که در کوه های زاگرس از ما استقبال کردند، یک نفر جلوه بیشتری داشت. او پنجاه ساله بوده، چهره ای استخوانی، موهای خرمائی روشن و ظاهر جنگجوی یک مبارز قدیمی را دارد، اما از معرفی خویش خودداری کرد. سوال های او پشت سر هم می بارند. «در مورد الجزایر چگونه فکر می کنید؟ در مورد استقلال طلبان کرس چطور؟ نظرتان در مورد گوارا چیست؟». او اعتراف می کند که ۲۵ سال در زندان های ترکیه گذرانده است. میگوید که در آنجا بسیار مطالعه کرده است. او که همراه مبارزان دیگری در آغاز سال های ۲۰۰۰ آزاد شده، فوراً به مخفی گاه پیوسته است. ما از بالزاک، لنین... و البته از اوجالان رئیس «منحصر به فرد» کردها صحبت کردیم. ناگهان مخاطب ما بلند شد. اتومبیلی به ما نزدیک شد. پنج مرد مسلح از آن پیاده شدند. یکی از سرنشینان مسن تر است. این فرد، مراد کاراییلان رئیس کنگره خلق کرد (KCK)، یعنی نهاد رهبری جمعی حزب است.

حضور او در این محل خطرناک است. همه به این امر آگاهند. اما بخاطر بمباران های متوالی ایرانیان (۳) مسئولان بالای حزب مجبورند مرتباً محل اقامت خود را تغییر دهند. باطری تلفن ها و کامپیوترهای ما را بطور موقت می گیرند. مصاحبه در اطاقی که بدین منظور آماده شده صورت می گیرد. در کف اطاق، قالیچه ای انداخته و پنجره ها را گرفته اند. بر دیوارها تصاویر جان باختگان حزب و البته اوجالان نصب شده است. هنگامی که آقای کاراییلان خود را برای پاسخ به سوالات ما آماده می کرد، بوزان (که نامش

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

را قبلا به ما نگفته بود) کارشناس ادبیات فرانسه و مارکسیسم، وارد شد، وی معاون KCK است. همان شخصی که دقایق پیش تلاش می کرد خود را یک مبارز ساده حزب معرفی کند.

رئیس KCK آشکارا نمی داند که ابرهای ضخیمی منطقه تحت کنترل افرادش را پوشانده است. آنکارا و بغداد قراردادی برای ریشه کن کردن نیروهای «تروریست» پ کا کا بسته اند (۴). مقامات ترکیه به گفتارهای جنگجویانه شان شدت بخشیده اند؛ مجلس ترکیه در آنکارا ارتش را مجاز ساخت تا مداخله خود را به درون خاک عراق بکشاند. اما، در این ماه اوت، ورق ها قبلا رو شده است. آقای کاراییلان توضیح داد که «از فوریه، ترک ها هزاران سرباز را در مرز مستقر کرده اند. و زورنمائی انتخاباتی ترکیه (ژوئیه ۲۰۰۷) ارتش را به سوی وعده های ملی گرایانه سوق داد. ما از بده بستان های میان ترکیه و بغداد و واشینگتن مطلع شدیم. صاف و ساده امیدوارم که AKP (حزب عدالت و توسعه حاکم در ترکیه) و نخست وزیر اردوگان، دستی را که نمایندگان جدید ما به سوی آنان دراز می کند، بپذیرد تا بتوان راه حلی دموکراتیک و از طریق مذاکره برای مسئله کرد یافت.»

موضوع این مذاکرات چیست؟ آیا پ کا کا هنوز بر مطالبات قدیمی اش که خواهان دولتی واحد برای تمام اهالی کرد ترکیه، عراق، ایران و سوریه بود، اصرار دارد؟ رهبر حزب پاسخ می دهد «این هدفی است که همواره در برنامه ما قید شده است، ولی هدفی دور و دراز است. در واقع ترک ها خوب بر آن واقفند، ما آماده ایم بر سر خودمختاری منطقه ای از نوع کاتالون [جنوب اسپانیا] در چارچوب مرزهای ترکیه مذاکره کنیم. این دست مصالحه ای است که دراز شده است.»

کردستان عراق که پناهگاه رزمندگان پ کا کا در آن قرار دارد، توسط حزب دموکراتیک PDK و اتحادیه میهن پرستان کردستان UPK، دو تشکیلی که در سال ۲۰۰۲ هم پیمان شده اند، اداره می شود. این منطقه دارای خودمختاری بزرگی در عراق است و هر دو حزب با آمریکا متحدند. کاراییلان همه این پارامترهای وضعیت جدید منطقه را می شناسند. در راس آن ها انتخاب سیاسی «برادران» کرد عراقی

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

قرار دارد. «حکومت اربیل، پیش از این نیز در دوجنگ «ساندویچ» علیه ما با ترک‌ها در سال‌های ۱۹۹۰ شرکت کرده است. امیدوارم که این حکومت دوباره آن اشتباه را مرتکب نشود. اما گذشته به ما آموخته است که تنها بر نیروی خود تکیه کنیم. مسئله این است که مشکل کردها در مرکز روند استقرار دموکراسی در منطقه قرار دارد. در عراق، آمریکائی‌ها با پشتیبانی از اراده کرد‌ها برای کسب خود مختاری از همان سال ۱۹۹۱، انتخاب درستی کرده‌اند. اگر آنان بخواهند فراتر از آن بروند، از جمله از طریق دموکراتیزه کردن جامعه ترکیه، مجبورند که فراتر از عراق را ببینند.» با خیره شدن در چشمان رهبر KCK میتوانم تردید را بخوانم. ولی واقعیت این است که شاید، کسی به پ‌کا کا نیازی نداشته باشد...

به مدت چند روز، ما از «پاسگاه‌های» پیشمرگه‌ها در کوهستان بازدید کردیم. در این مدت از یک اردوگاه زنان جوان عضو YJA-Star (بخش زنان ارتش آزادی بخش) که چهل در صد نیروهای رزمنده را در بر می‌گیرد، نیز دیدن کردیم. این پایگاه که در ارتفاعات بالاتر از دو هزار متر قرار دارد، در میان درختان و صخره‌ها مخفی شده و در مجاورت قله ای واقع در مرز ترکیه قرار گرفته است.

این زنان رزمجو جوان بوده و عمدتاً از ترکیه می‌آیند ولی در میان آنان دخترانی نیز دیده می‌شوند که در سوریه، ایران یا عراق بدنیا آمده‌اند. آسکه که ۲۱ سال دارد، در دهکده ای واقع در جنوب ازمیر متولد شده و از ۱۴ سالگی به مبارزات پیوسته است. او میگوید «پدر و مادر من کاملاً در حزب درگیر بودند. من از همان سال‌های دبیرستان، راه آنان را دنبال کردم. من با این اعتقاد مبارزه می‌کنم که آزادی خلق کرد، همچنین از مبارزه علیه روابط فئودالی تحمیلی بر زنان می‌گذرد.»

همه رزمندگان این ناحیه برای تامین مواد غذایی خود سبزی می‌کارند. در دو قدمی آنان چشمه ای جاری است. خدمات لجیستیکی یک بار درهفته برنج، گوشت، سیگار، قوه و دیگر مایحتاج را در اختیار آنها می‌گذارد. این بخش که سازماندهی اش «مخفی» است، علاوه بر مواد یادشده، روزنامه و بیانات

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

اوجالان را نیز که از طریق وکیل وی تدوین می شود، توزیع می کند. وکیل اوجالان از نادر افرادی است که اجازه دیدار با وی در جزیره محل زندانی او را دارد. گروه برای اطلاع از اخبار جدید، رادیویی در اختیار دارد که از جمله از طریق برنامه های بی بی سی امکان می یابد تا با جهان خارج ارتباط داشته باشد. رزمندگان مرتبا در مورد «موضوعات سیاسی و اجتماعی» با دستور روز از قبل تعیین شده، به بحث می پردازند. مسئول این بخش که ۳۵ سال دارد و سالمندترین فرد اردوگاه است به ما گفت «این روشی برای ادامه آموزش مستقیم و متقابل ماست.»

در کنار او، حورین که از آلپ [سوریه] برای شرکت در مبارزه چریکی آمده است، به ما گفت «در سوریه نیز فشار بر مردم کرد بسیار شدید است. هنگامی که بخش محلی پ کا کا به من پیشنهاد کرد که برای آموزش به این اردوگاه بیایم، فوراً پذیرفتم». او امیدوار است که برای «مبارزه سیاسی» به سوریه برگردد. از او می پرسیم: اما اگر پ کا کا موفق شود تا بر سر یک خودمختاری در ترکیه مذاکره کند چطور؟ «این امر خوبی خواهد بود. نظیر عراق. ولی مبارزه تا حصول به کردستان بزرگ، همان طوری که متفقین در سال ۱۹۲۰ وعده اش را دادند، ادامه خواهد یافت.» (۵)

به اردوگاه نخستین برگشتیم. شبی را در آن محل گذرانیدیم. در پای صخره ها که قامت عظیم شان از پشت چادرها مشخص است، مبارزان ناباورانه به تلویزیونی می نگرند که وجودش در آن نقطه حیرت انگیز است. در چند متری، صفحه سفید یک آنتن ماهواره را می بینم و معما حل می شود. فیلم «مسافران ۲» [یک فیلم کمدی فرانسوی] به زبان ترکی پخش می شود. چهره چریک ها در نور متغیر تصاویر تلویزیونی نمایان می شوند. تصاویر دائماً در اثر «سکسکه های» پخش تلویزیونی قطع می گردند. نزدیک میز ناهار خوری، پرتره سیاه و سفیدی قرار دارد که چهره جاودانی شده یک بنیان گذار پ کا کا بر آن نقش بسته است.

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

«اگر آنکارا جنگ عریان را برگزیند، تمام خلق با ما برخورد خواهد خواست»

ساعت پنج صبح است. گروه در مقابل سردسته شان صف بسته اند. باید ده نفر برای جمع آوری چوب بروند. آنان مجبورند بمدت یک ساعت از کوهی با شیب بسیار تند بالا روند. وسائل لازم برای تامین مواد اولیه ضروری برای آماده ساختن چای سنتی تهیه می شود. پس از صرف صبحانه، رهبر گروه به ما می پیوندد. پسر سی ساله ای است که با چهره ای درهم و خشن ساق پایش راهنگام راه رفتن می کشد. او می گوید «در یک درگیری با ارتش ترکیه زخمی شده» است. او در دیار بکر، پایتخت تاریخی «کردستان شمالی» بدنیا آمده است و نامش احمد است. او در ۱۴ سالگی به پ کا کا پیوسته است: «در منطقه ما، سرکوب ترکیه بسیار خشن بود. هزاران دهکده را نابود ساختند و صد ها هزار نفر را با زور مجبور به کوچ کردند. این حوادث در سال های ۱۹۹۰ اتفاق افتاد. من دو سال است که در این پایگاه بسر می برم. این انتخابی است که شخصیتی ورزیده و از خودگذشتگی فراوان می طلبد. راکت های ترکیه، موشک های ایران ... هر روز با مرگ دست و پنجه نرم می کنیم. ولی اگر ما برای خلق کرد مبارزه نکنیم، چه کسی خواهد کرد؟»

در ماه های سپتامبر - اکتبر شرایط کردستان پر تنش است. در چندین درگیری، ارتش ترکیه با رزمندگان پ کا کا رودررو شد. من دوباره به سخن کاراییلان می اندیشم:

«سال هاست که ما حمله به ترکیه را متوقف کرده ایم و چریک های ما در محل، فقط به تحریکات سربازان ترکیه پاسخ می دهند. اما اگر فردا ترکیه جنگ عریان را انتخاب کند، ما می دانیم چگونه واکنش نشان دهیم. و همه خلق کرد در کنار ما برخورد خواهد خواست.»

عنوان اصلی مقاله:

لوموند دیپلوماتیک: ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی

Le Proche-Orient remodelé

Dans les maquis du Kurdistan

Par Olivier PIOT

پاورقی ها

۱ - به مقاله میشل وریه، «محاكمه خلق كرد در تركيه»، لوموند دیپلماتیک، ژوئن ۱۹۹۹ مراجعه کنید.

۲ - به مقاله میشل وریه، «چشم انداز كرد در آستانه نبرد»، لوموند دیپلماتیک، اکتبر ۲۰۰۲.

۳ - رزمندگان كرد ایرانی نیز به این منطقه پناه برده اند.

۴ - حزب پ کا کا از سال ۱۹۹۷، بر روی فهرست تروریستی که آمریکا تدوین کرده است قرار دارد. اتحادیه اروپا نیز همین طبقه بندی را از سال ۲۰۰۲ بکار می برد.

۵ - در پایان جنگ جهانی اول، متفقین که در جنگ برنده شده بودند، به هنگام امضای پیمان سور (۱۹۲۰) ایجاد یک دولت کردی را پیش بینی کردند. سه سال بعد، با امضای قرارداد لوزان (۱۹۲۳) منطقه کردستان میان چهار کشور ترکیه، ایران، عراق و سوریه تقسیم شد.

لوموند دیپلماتیک، نوامبر ۲۰۰۷.

ترجمه یهروز عارفی

Le Monde diplomatique

نوامبر ۲۰۰۷

لوموند ديپلوماتيك: ماهنامه سياسي، اجتماعي، فرهنگي